

Iisalmen lyseo

Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma

Päivitetty 8.4.2021

kaikki erilaisia
kaikki samanarvoisia

Sisällys

1. Johdanto	2
2. Suunnitelman laatiminen, käyttöönotto ja päivittäminen	2
3. Tilastotietoja koulusta	3
4. Tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden toteutuminen Iisalmen lyseossa	3
4.1. Sukupuolten välinen tasa-arvo	4
4.2. Etninen tausta, kansalaisuus tai kieli	5
4.3. Uskonto, vakaumus tai mielipiteet	5
4.4. Terveys tai vamma	5
4.5. Seksuaalinen suuntautuminen	6
4.6. Muut ominaisuudet	6
5. Toimenpiteet tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistämiseksi	7

1. Johdanto

Sukupuolten välinen tasa-arvo tarkoittaa sitä, että kaikilla sukupuolilla on yhtäläiset oikeudet, velvollisuudet ja mahdollisuudet yhteiskunnassa. Ketään ei saa syrjiä sukupuolen perusteella. Tasa-arvo laissa määritellään syrjinnäksi myös seksuaalinen häirintä ja häirintä sukupuolen perusteella sekä myös käsky harjoittaa sukupuoleen perustuvaa syrjintää.

Yhdenvertaisuus puolestaan tarkoittaa, ettei ketään syrjitä iän, etnisen tai kansallisen alkuperän, kansalaisuuden, kielen, uskonnon, vakaumuksen, mielipiteen, terveydentilan, vammaisuuden, seksuaalisen suuntautumisen tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella.

Laki sukupuolten välisestä tasa-arvosta velvoittaa, että kaikissa toisen asteen oppilaitoksissa on laadittava tasa-arvosuunnitelma. Suunnitelmaan tulee kirjata selvitys oppilaitoksen tasa-arvotilanteesta, mahdolliset ongelmakohdat sekä toimenpiteet tasa-arvon edistämiseksi, ja sen tulee tähdätä nimenomaan oppilaitoksen toiminnan kehittämiseen. Yhdenvertaisuuslaki velvoittaa oppilaitoksia yhdenvertaisuussuunnitelman laatimiseen. Iisalmen lyseossa nämä kaksi suunnitelmaa sisällytetään tähän samaan asiakirjaan, Iisalmen lyseon tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmaan, joka liitetään koulun opetussuunnitelmaan.

Tässä suunnitelmassa tarkastellaan vain opiskelijoiden tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta. Henkilökunnan tasa-arvoa käsitellään kaupunkikohtaisessa tasa-arvosuunnitelmassa.

2. Suunnitelman laatiminen, käyttöönotto ja päivittäminen

Alkuperäinen suunnitelma otettiin käyttöön 2.1.2017. Sen laatimisesta vastasi koulun tasa-arvo-ryhmä, joka koostui koulun henkilökunnan ja opiskelijoiden edustajista. Kaikille henkilökuntaan kuululle, opiskelijoille ja huoltajille annettiin mahdollisuus lausua mielipiteensä suunnitelmasta. Suunnitelman pohjana oli opiskelijoille ja henkilökunnalle suunnattu kysely. Sama kysely toistettiin 5.12.2019 sen selvittämiseksi, onko yhdenvertaisuus- ja tasa-arvotilanteessa tapahtunut muutoksia.

Uuden kyselyn tulokset esiteltiin opiskelijoille koronavirusepidemian aiheuttaman poikkeustilan vuoksi vasta ryhmänohjaustuokiossa 14.5.2020. Samalla ne laitettiin opettajien ja huoltajien nähtävälle. Opettajat tutustuivat tuloksiin kokouksessaan 27.5.2020.

Rehtori ja lehtori Kristiina Ryan päivittivät suunnitelman uuden kyselyn sekä opettajien sekä opiskelijoiden antaman palautteen pohjalta. Päivitetty tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma otetaan käyttöön elokuussa 2020. Suunnitelma on opiskelijoiden, henkilökunnan ja huoltajien nähtävillä Wilman kautta, ja sitä tarkastellaan vuosittain lukuvuoden alussa perusvalmiuksien kurssilla (uudet opiskelijat) ja ryhmänohjaustuokiossa (vanhat opiskelijat).

Tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden toteutumista pyritään seuraamaan vuosittain lukuvuosipalautteen ottamisen yhteydessä helmi-maaliskuussa. Suunnitelmaan tehdään tarvittavat muutokset ja lisäykset. Päivitys on jatkuvaa. Laajempi kysely tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden toteutumisesta tehdään kolmen vuoden välein, jolloin tämä suunnitelma päivitetään kokonaisuutena.

3. Tilastotietoja koulusta

Opiskelijamäärä 13.5.2020	298
joista naisia	180 (60 %)
miehiä	118 (40 %)
ulkopaikkakuntalaisia	25 (8 %)
äidinkieli muu kuin suomi	11 (4 %)
opiskelijoiden ikärakenne	
16-vuotiaita	53 (18 %)
17-vuotiaita	88 (30 %)
18-vuotiaita	108 (36 %)
19-vuotiaita	37 (12 %)
väh. 20-vuotiaita	12 (4 %)

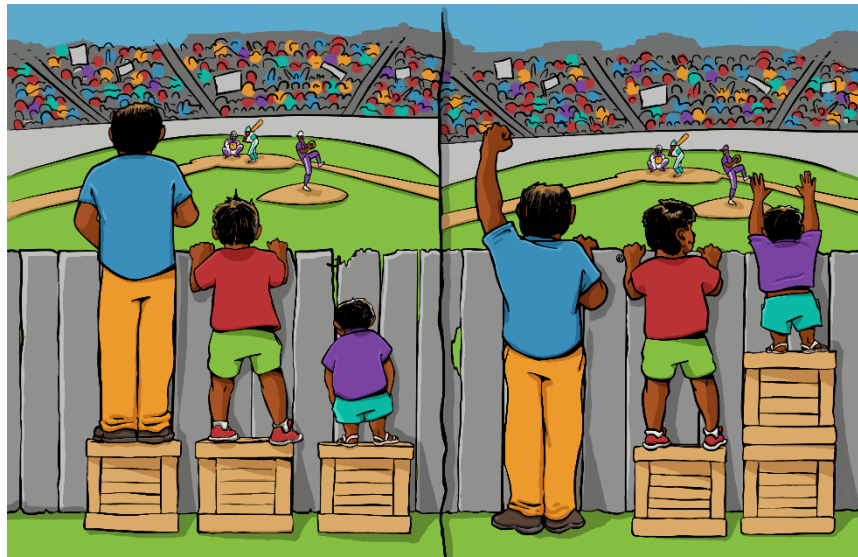
4. Tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden toteutuminen Iisalmen lyseossa

Iisalmen lyseossa ei ole tullut viime vuosina opettajien tai rehtorin tietoon merkittäviä tasa-arvon tai yhdenvertaisuuden toteutumiseen liittyviä ongelmia. Kyselyn tulokset osoittavat, että niitä kuitenkin on. Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustilannetta on syytä tarkastella säännöllisin väliajoin senkin vuoksi, että opiskelijat vaihtuvat ja myös opettajien keskuudessa on pientä vaihtuvuutta.

Tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden toteutumista on mahdollista tarkastella muun muassa ryhmän-ohjaustuokioissa, ryhmänohjaajien ja opinto-ohjaajan opiskelijahaastatteluissa, opiskelijakunnan hallituksen kokouksissa, opettajainkokouksissa, opettajien henkilökohtaisissa keskusteluissa opiskelijoiden kanssa sekä kaikille opiskelijoille tehtävissä kyselyissä.

Opiskelijoiden tasa-arvosta ja yhdenvertaisuudesta huolehtiminen on kaikkien kouluyhteisön jäsenten tehtävä. Opiskelijoihin kohdistuneissa tasa-arvo- tai häirintätapauksissa ensimmäisenä tukihenkilönä on ryhmänohjaaja ja mahdollisesti myös opinto-ohjaaja, jotka tuntevat opiskelijat parhaiten. Tapauksen luonteesta riippuu, millä tavoin asiassa edetään. Vakavammat tapaukset saatetaan rehtorin tietoon, jos niihin on syytä soveltaa kurinpitotoimia. Jos yksittäinen opiskelija havaitsee ongelmia, hänellä on tärkeä aloitteentekijän rooli, että asia tulee opettajien tai rehtorin tietoon ja käsittelyyn.

Tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta tarkasteltaessa täytyy huomioida, että ne eivät tarkoita välttämättä samankaltaisuutta tai samanlaista kohtelua. Opiskelija voi saada erityistä tukea tai muita erityisjärjestelyjä opiskelussa ja ylioppilaskokeissa, jos hänen oppimisen edellytyksensä ovat alentuneet esimerkiksi terveyssyyn, vieraskielisyyden tai lukivaikeuden vuoksi. Tällöin puhutaan tosiasiallisesta yhdenvertaisuudesta, jonka tavoitteena on poistaa eriarvoisuutta aktiivisin toimenpitein. Tukitoimet pyritään järjestämään aina siten, etteivät ne muodostu sellaisenaan toisia syrjiviksi.

Muodollinen yhdenvertaisuus

Tosiasiallinen yhdenvertaisuus

4.1. Sukupuolten välinen tasa-arvo

Tavoite

Kaikilla opiskelijoilla on sukupuolesta riippumatta yhtäläiset oikeudet, velvollisuudet ja mahdollisuudet lisalmen lyseossa. Ketään ei syrjitä sukupuolen perusteella, eikä kenenkään tarvitse kokea seksuaalista tai muuta sukupuoleen liittyvää häirintää.

Tilanne syksyllä 2019

Tasa-arvo toteutuu kyselyn mukaan lyseossa varsin hyvin. 97 % vastaajista koki, että sukupuoli ei vaikuta opiskelijavalintaan. 96 % vastaajista katsoi, että opiskelijan sukupuoli ei vaikuta myöskään opetukseen tai ohjaukseen. Vastaava lukema opintosuoritusten arvioinnista oli 98 %. Myös oppimateriaaleissa tasa-arvo toteutuu hyvin (98 %). Muutama opiskelija koki, että sukupuoli vaikuttaa arviointiin joissain oppiaineissa, joko tyttöjä tai poikia suosien. Myös liikunnan tuntien vain tytöille kohdennettua tanssituntia pidettiin syrjivänä. Tilanne ei kokonaisuudessaan ollut muuttunut merkittävästi vuodesta 2016.

Osa vastaajista (16 %) oli sitä mieltä, että lyseon opettajat asettavat erilaisia vaatimuksia naisille ja miehille. 9 % vastaajista koki opettajien kannustavan joko naisia tai miehiä enemmän. Sukupuoli vaikuttaa suhteellisen monen mielestä koulun käytänteisiin. Vuonna näiden osuus oli 6 %, nyt 17 % vastaajista. Myös tässä useimmat esimerkit liittyivät liikunnan tuntien toimintaan (tanssi). 8 % koki, että sukupuoli ylipäätään vaikuttaa opettajalta saamaan huomioon.

Kyselyn mukaan koulussa on jossain määrin seksuaalista tai muuta sukupuoleen liittyvää häirintää. 3 % vastaajista on kuullut vartaloon tai seksuaalisuuteen liittyviä huomautuksia tai saanut epäasiallisia viestejä, ja 1 % on kokenut epäasiallista koskettelua. 2 % oli törmännyt epäasiallisiin tai loukkaaviin

kuviin koulussa. Peräti 20 % vastaajista on kuullut koulussa härskejä tai toista sukupuolta loukkaavia vitsejä. Vaikka vitsien tarkoitus ei sinänsä olisi paha, ovat tällaiset vitsit monen vastaajan mielestä loukkaavia ja heikentävät sukupuolten tasa-arvoa. Myös jotkut opettajat kertovat kyselyn mukaan epäasiallisia vitsejä ja juttuja naisista. Tilanne ei ole parantunut tältä osin edellisestä kyselystä.

4.2. Etninen tausta, kansalaisuus tai kieli

Tavoite

lisalmen lyseossa ei ketään syrjitä etnisen tai kansallisen alkuperän, kansalaisuuden tai kielen perusteella. Kulttuurinen monimuotoisuus koulussa on rikkautta. Lyseo on yhteisö, jossa jokainen voi omana persoonanaan tuntea olevansa tasa-arvoinen, yhdenvertainen ja hyväksytty yhteisön jäsen.

Tilanne syksyllä 2019

1 % vastaajista kertoi, että häntä on syrjitty koulussa etnisen taustan, kansalaisuuden tai kielen vuoksi. Kukaan ei kertonut itse syyllistyneensä näihin tekoihin. 5 % vastaajista oli havainnut, että jokin muuta syrjitään näiden seikkojen vuoksi. Useimmiten syrjintä on näkynyt joukosta poissulkemisena (11 vastausta), epäasiallisten vitsien kertomisena (4 vastausta) ja joukosta poissulkemisena (3 vastausta). Suhteellisen monessa tapauksissa syrjijä on kyselyn mukaan ollut henkilökunnan jäsen (5 vastausta). Kokonaisuutena tulokset olivat vastaavat kuin vuonna 2016.

4.3. Uskonto, vakaumus tai mielipiteet

Tavoite

lisalmen lyseossa ei ketään syrjitä uskonnon, vakaumuksen tai mielipiteiden perusteella. Koulussa arvostetaan erilaisia näkemyksiä ja kannustetaan mielipiteen ilmaisuun. Koulun toimintakulttuuri on kannustava ja erilaisuutta tukeva.

Tilanne syksyllä 2019

4 % vastaajista koki, että uskonto, vakaumus tai mielipide vaikuttaa kohteluun lyseossa. Vuonna 2016 vastaava lukema oli lähes sama (5 %). Syrjintä on näkynyt joukosta poissulkemisena (3 vastausta), nimittelynä (3 vastaus) tai epäasiallisina vitseinä (3 vastausta).

4.4. Terveys tai vamma

Tavoite

lisalmen lyseossa ei ketään syrjitä terveydentilan tai vamman vuoksi. Liikuntarajoitteisuus ei saa häiritä opiskelua ja koulunkäyntiä kohtuuttomasti. Lyseon tilojen tulisi olla esteettömät.

Tilanne syksyllä 2019

5 % vastaajista koki, että terveydentila tai vamma vaikuttaa kohteluun lyseossa. Syrjintä on näkynyt joukosta poissulkemisena (2 vastausta) tai epäasiallisina vitseinä (2 vastausta). Kaksi vastaajaa kertoi, että syrjijä on ollut henkilökunnan jäsen. Tilanne ei ollut muuttunut vuodesta 2016.

Lyseorakennuksessa on liikuntarajoitteisia varten luiskalla varustettu ulko-ovi, joka voidaan avata opiskelijalle annettavalla kaukosäätimellä. Myös Luma-keskuksen ulko-ovea varten saa tarvittaessa kaukosäätimen. Kerrosten vaihtaminen onnistuu molemmissa kiinteistöissä hissillä. Lyseon luiskalla varustettua ovea voivat käyttää myös esimerkiksi kyynärsauvoja käyttävät.

Edellisessä kyselyssä toivottiin 1. kerroksen päätyyn pyörätuolihissiä, mikä mahdollistaisi pääsyn pyörätuolilla alasaliin. Hissi asennettiin kesällä 2019.

Kyselyssä vastaajat nimesivät seuraavia liikkumista rajoittavia tekijöitä koulussa:

- Ulkoportaat hankalat liikuntaesteisille, esim. kyynärsauvoja käyttäville.
- Ulkoportaat ovat välillä liukkaat.
- Ulko-ovet ovat raskaita.
- WC-tilat ja monet kulkuväylät ovat ahtaita
- Kaikki ei saa käyttää hissiä. Ei ole informoitu tarpeeksi hyvin hissien käyttöluvasta.
- Sisäpihaa ei voi käyttää alakoulun takia.
- Joissain luokissa on vaikea kulkea pulpettimäärän takia.

4.5. Seksuaalinen suuntautuminen

Tavoite

lisalmen lyseossa ei ketään syrjitä seksuaalisen suuntautumisen perusteella.

Tilanne syksyllä 2019

5 % vastaajista koki, että seksuaalinen suuntautuminen vaikuttaa kohteluun lyseossa. Lukema on sama kuin edellisessä kyselyssä. Syrjintä on näkynyt joukosta poissulkemisena (1 vastaus), nimittelynä (1 vastaus) tai epäasiallisina vitseinä (1 vastaus). Erään vastaajan mielestä epäkohta on, että vanhojen tansseissa ei saa tanssia kaksi poikaa puvuissa tai kaksi tyttöä mekoissa. Joissain tapauksissa syrjijä on ollut opettaja (2 vastausta).

4.6. Muut ominaisuudet

Tavoite

lisalmen lyseossa ei ketään syrjitä iän, ulkonäön, pukeutumisen, perhetaustan, harrastuksen, raskauden, poliittisen suuntautumisen tai muun syyn perusteella.

Tilanne syksyllä 2019

4 % vastaajista on kokenut syrjintää lyseossa ikään, ulkonäköön, pukeutumiseen, perhetaustaan, harastukseen, raskauteen, poliittiseen suuntautumiseen tai johonkin muuhun vastaavaan liittyen. Tämä on näkynyt esimerkiksi puheena, välttelemisenä pareja ja ryhmiä muodostettaessa, mulkoiluna tai ulkopuolelle jättämisenä. Erään vastaajan mielestä opettajien omat mieltymykset vaikuttavat kohteluun. Toisen mielestä pipoa käyttäviä ei kohdella samalla tavalla kuin muita. Syrjijä on ollut kahden vastaajan mukaan henkilökuntaan kuuluva ja yhden mukaan opiskelija.

5. Toimenpiteet tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistämiseksi

Toimintakulttuuri	<ul style="list-style-type: none"> • Muistutetaan eri yhteyksissä perussäännöstä: kaikkien lyseossa toimivien tulee kohdella toisiaan kunnioittavasti ja tasavertaisesti. • Kannustetaan opetus- ja vuorovaikutustilanteissa jokaista opiskelijaa ilmaisemaan omia mielipiteitään ja ajatuksiaan. • Kannustetaan erilaisia näkemyksiä arvostavaan keskusteluilmapäiriin. • Parannetaan tietämystä ja asennetta tuomalla näitä teemoja esille eri yhteyksissä, esimerkiksi tietoiskujen, teemapäivien, kampanjoiden, vierailijoiden, ro-tuokioiden, aamunavauksien ja oppituntien avulla. • Pyritään lisäämään ja ylläpitämään yhteisöllisyyttä ja yhteishenkeä. • Määritetään ryhmätöissä ryhmät aika ajoin satunnaisesti tai opettajan johdolla. • Otetaan maahanmuuttajat ja eri kulttuurien edustajat mukaan tapahtumiin. • Henkilökunta toimii esimerkillisesti tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistämiseksi. Toimitaan opetuksessa ja muussa toiminnassa sukupuolineutraalisti. • Rehtori päättää koulun kurssitarjottimesta. Kurssien toteutumiseen vaikuttaa hyvin monet tekijät. Määrävin tekijä on kurssivalintojen määrä. Tämän lisäksi toteutumiseen vaikuttavat mm. kaupungin kieliohjelma (lyhyissä kielissä muodostetaan opetusryhmiä pienilläkin valintamäärillä), aineenopettajan tuntimäärä (joissain aineissa on pieniä ryhmiä, jotta opettajan opetusvelvollisuus saadaan täytettyä) ja kurssin luonne (esim. yo-kertauskurseja voidaan perustaa pienilläkin valintamäärillä). Myös pakollisia kurseja voidaan edellyttää opiskeltavaksi itsenäisesti tai verkossa, jos valintoja on erittäin vähän. Tällöin perusteena on nimenomaan valintojen vähäisyys, ei esimerkiksi uskonto tms.
Opiskelijavalinta	<ul style="list-style-type: none"> • Sukupuolella, etnisellä taustalla, vakaumuksella tai muilla henkilöön liittyvillä ominaisuuksilla ei ole vaikutusta opiskelijavalintaan, sillä se tapahtuu lainsäädännön määrittämällä tavalla. Jos hakijan perusopetuksen päättötodistuksen lukuaineiden keskiarvo on vähintään 7,0, hänet hyväksytään opiskelijaksi lyseoon. • Valitaan kuvat koulun markkinointimateriaaleihin siten, että niissä esiintyy miehiä ja naisia tasapuolisesti tai vähintään sukupuolijakauman mukaisessa suhteessa.

Ohjaus	<ul style="list-style-type: none"> • Kannustetaan opiskelijoita valitsemaan oppiaineita oman kiinnostuksen ja taipumusten mukaan, sukupuolesta riippumatta. • Esitellään opiskelijoille monipuolisesti eri opiskelu- ja työaloja ja kannustetaan hakemaan myös omalle sukupuolelle epätyypillisille aloille.
Arvionti	<ul style="list-style-type: none"> • Opettajat pyrkivät tiedostamaan arvioinnin mahdollisia tasa-arvo-ongelmia ja tunnistavat ne omassa toiminnassaan. • Opintosuoritusten arviointi perustuu opetussuunnitelmassa esitettyihin arviointikriteereihin. Sukupuolella, etnisellä taustalla, mielipiteillä tai vakaumuksella ei saa olla merkitystä arvioinnissa. Arvioinnin kohteena ei ole opiskelijan persoona vaan opintosuoritukset.
Syrjinnän ehkäiseminen	<ul style="list-style-type: none"> • Rohkaistaan opiskelijoita ilmoittamaan häirinnästä rehtorille, joka voi ryhtyä tarvittaessa asiassa kurinpidollisiin toimiin. • Selvitetään häirintä- ja kiusaamistapaukset nopeasti, mutta perusteellisesti. Selvittämiseen liittyy myös jatko seuranta.
Esteettömyys	<ul style="list-style-type: none"> • Tiedotetaan invaluisikan ja hissien käyttömahdollisuudesta paremmin. • Pyritään pitämään kulkuväylät (käytävät ja Luma-keskuksen aula ruokailun yhteydessä) avoinna opiskelijoiden laukuista ja repuista, jotta kulku olisi esteetöntä. Tiedotetaan asiasta opiskelijoille.
Seksuaalisen häirinnän ehkäiseminen	<ul style="list-style-type: none"> • Puututaan epäasialliseen kielenkäyttöön ja käyttäytymiseen. Jokaisella opiskelijalla on oikeus turvalliseen opiskelu ympäristöön. • Minkäänlaista henkilöön tai ryhmään kohdistuvaa seksuaalista tai muuta häirintää - ei henkistä eikä fyysistä – ei suvaita. Myöskään ei-toivottu kielenkäyttö - kuten haistattelu, kiroilu, nimittely, härskit puheet, ulkonäön arvosteleminen tai muu uhkaava käyttäytyminen - ei ole sallittua. Niin ikään loukkaavat sukupuolisesti vihjailevat eleet ja seksuaalisesti värityneet viestit ovat kiellettyjä. • Rohkaistaan ilmoittamaan häirinnästä rehtorille, jotta hän voi ryhtyä asiassa kurinpidollisiin toimiin.